

भारत का राजपत्र

The Gazette of India

भारतनुं राजपत्र

ब्राह्मण

EXTRAORDINARY

आसाधारण

भाग-४ भाग-१

PART VIII Section 1

भाग ८ विद्याम-१

गविनारते प्रकाशित

PUBLISHED BY AUTHORITY

गविनारते प्रकाशित

नं.-1] नई दिल्ली, गुरुवार, 21 सितम्बर, 1995/30 भाद्रपद, 1917 (शक) [खंड 11
 No.-1] NEW DELHI, THURSDAY, SEPTEMBER 21, 1995/30 BHADRAPADA, 1917 (SAKA) [VOL. 11
 अंक-१] नवी दिल्ली, गुरुवार, 21 सप्टेम्बर, 1995/30 भाद्रपद, 1917 (शक) [बोल्ड-११

इस भागमें भिन्न पृष्ठ संख्या दी जाती है, जिससे को यह अलग संकलन के रूप में रखा जा सके

Separate paging is given to this Part in order that it

may be filed as a separate compilation.

या भाग अलग घासा नंबर आपै थे, केवल भाग ८ अपह तरीके काले उक्त शकशे।

विधि, न्याय और कंपनी कार्य मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नई दिल्ली, 21 सितम्बर, 1995/30 भाद्रपद, 1917 (शक)

(१) दि स्टार्डर्ड ओफ वेइट्स एन्ड मेजर्स (एन्कोर्समेन्ट) एकट, 1985 (सन 1985का अधिनियम संख्यांक 54), (२) दि इमोरल ट्राफिक (प्रिवेन्शन) एकट, 1956 (सन 1956का अधिनियम संख्यांक 104), (३) दि एन्वार्यन्सेन्ट (प्रोटेक्शन) एकट, 1986 (सन 1986का अधिनियम संख्यांक 29), (४) दि रीलीजीवस इन्टीट्युशन्स (प्रिवेन्शन ओफ मिस्युंज़े) एकट, 1988 (सन 1988का) अधिनियम संख्यांक 41, (५) दि एग्रीकल्चरल एन्ड प्रोसेस्ट फूड प्रोडक्ट्स एक्सपोर्ट सेस एकट, 1985 (सन 1985का अधिनियम संख्यांक 3), (६) दि रिसर्च एन्ड डेवलपमेन्ट सेस एकट, 1986 (सन 1986 का अधिनियम संख्यांक 32), (७) दि कन्स्युलर प्रोटेक्शन एकट, 1986 (सन 1986 का अधिनियम संख्यांक 68), (८) दि बेनामी ट्रान्झेक्शन्स (प्रोहिबिशन) एकट, 1988 (सन 1988 का अधिनियम संख्यांक 45) और (९) दि स्पाईसीस सेस एकट, 1986 (सन 1986 का अधिनियम संख्यांक 11) का नियालिंगित गुजराती अनुवाद राष्ट्रपति के प्राधिकार से प्रकाशित किया जाता है और प्राधिकृत पाठ (केन्द्रीय विधि) अधिनियम, 1973 (सन 1973 का 50) की धारा 2 के खंड (क) के अधीन उसका गुजराती भाषा में प्राधिकृत पाठ समझा जाएगा :-

(Price : Rs. 5.00)

MINISTRY OF LAW, JUSTICE AND COMPANY AFFAIRS

(Legislative Department)

New Delhi, dated 21st September, 1995/ 30 BHADRAPADA, 1917 (Saka)

The Translation in Gujarati of the following, namely:- (1) The Standards of Weights and Measures (Enforcement) Act, 1985 (54 of 1985) (2) The Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956 (104 of 1956); (3) The Environment (Protection) Act, 1986 (29 of 1986); (4) The Religious Institutions (Prevention of Misuse) Act, 1988 (41 of 1988), (5) The Agricultural and Processed Food Products Export Cess Act, 1985 (3 of 1985); (6) The Research and Development Cess Act, 1986 (32 of 1986); (7) The Consumer Protection Act, 1986 (68 of 1986); (8) The Benami Transactions (Prohibition) Act, 1988 (45 of 1988); and (9) The Spices Cess Act, 1986 (11 of 1986) is hereby published under the authority of the President and shall be deemed to be the Authoritative Texts thereof in Gujarati under clause (a) of section 2 of the Authoritative Translations (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973).

વિધિ, ન્યાય અને કંપની કાર્ય મંત્રાલય

(વિધાયી વિભાગ)

નવી દિલ્હી, ૨૧ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૫/૩૦ ભાડપદ, ૧૯૧૭ (૨૫)

નીચેના અધિનિયમોનું એટલેક (૧) ધી સ્ટાન્ડર્ડ્સ ઓફ વેઇટ્સ એન્ડ મેઝર્સ (એન્ઝીર્સમેન્ટ) એકટ, ૧૯૮૫ (સન ૧૯૮૫નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૫૪); (૨) ધી ઠિમ્મોરલ ટ્રાફિક (પ્રિવેન્શન) એકટ, ૧૯૫૬ (સન ૧૯૫૬નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૧૦૪); (૩) ધી એન્વાયનર્મેન્ટ (પ્રોટેક્શન) એકટ, ૧૯૮૬ (સન ૧૯૮૬નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૨૮); (૪) ધી રિલીજિયસ ઇન્સ્ટ્રીટ્યુશન્સ (પ્રિવેન્શન ઓફ મિસયુઝ) એકટ, ૧૯૮૮ (સન ૧૯૮૮નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૪૧); (૫) ધી એગ્રિકલ્યુર એન્ડ પ્રોસેસ ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ એક્સપોર્ટ સેસ એકટ, ૧૯૮૫ (સન ૧૯૮૫નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૩); (૬) ધી રિસર્ચ એન્ડ ડેવલપમેન્ટ સેસ-એકટ, ૧૯૮૬ (સન ૧૯૮૬નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૩૨); (૭) ધી કાળ્યુમર પ્રોટેક્શન એકટ, ૧૯૮૬ (સન ૧૯૮૬નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૬૮); (૮) ધી બેનામી ટ્રાન્ઝેક્શન્સ (પ્રોલિબિશન) એકટ, ૧૯૮૮ (સન ૧૯૮૮નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૪૫); અને (૯) ધી સ્પાઈસીસ સેસ એકટ, ૧૯૭૫ (સન ૧૯૭૫નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૧૧), તું ગુજરાતી ભાષાંતર આથી રાજ્યપતિના માધ્યિકાર હેઠળ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે અને માધ્યિકૃત પાઠ (કન્દ્રિય કાયદા) અધિનિયમ, ૧૯૭૩ (સન ૧૯૭૩ના ૫૦મા)ની કલમ ૨ના ખંડ (ક) હેઠળ તે, તેના માધ્યિકૃત ગુજરાતી પાઠ છે એમ ગણપાશે.

ગ્રાહક સંરક્ષણ અધિનિયમ, ૧૯૮૬.

અનુકૂળશીકૃ

કુદ્દુ

પ્રકરણ ૧

પ્રાર્થિક

૧. ટૂંકી સંશા, વ્યાપિત, આરંભ અને લાગુ પાડવા બાબત.
૨. વ્યાખ્યાઓ.
૩. અધિનિયમથી અન્ય કોઈ કાયદાનું અલ્પીકરણ થયે નહિ.

પ્રકરણ ૨

ગ્રાહક સંરક્ષણ પરિષદી

૪. કેન્દ્રીય ગ્રાહક સંરક્ષણ પરિષદ.
૫. કેન્દ્રીય પરિષદની બેઠકો માટેની ક્રમરીતિ.
૬. કેન્દ્રીય પરિષદના ઉદ્દેશો.
૭. રાજ્ય ગ્રાહક સંરક્ષણ પરિષદ.
૮. રાજ્ય પરિષદના ઉદ્દેશો.

પ્રકરણ ૩

ગ્રાહક તકચાર નિવારણ અનુસ્થીતો.

૯. ગ્રાહક તકચાર નિવારણ અનુસ્થીતોની સ્થાપના.
૧૦. જિલ્લા હોરમની રચના.
૧૧. જિલ્લા હોરમની ઉકૂમત.
૧૨. ફરિયાદ કરવાની રીત બાબત.
૧૩. ફરિયાદ મણ્યે અનુસરવાની ક્રમરીતિ.
૧૪. જિલ્લા હોરમનો નિર્ણય.
૧૫. અપીલ.
૧૬. રાજ્ય કમિશનની રચના.
૧૭. રાજ્ય કમિશનની ઉકૂમત.
૧૮. રાજ્ય કમિશનને લાગુ પડતી ક્રમરીતિ.
૧૯. અધ્યક્ષની જગ્યા ખાલી હોવા બાબત.

१८. अपीला.
२०. राष्ट्रीय कमिशननी रचना.
२१. राष्ट्रीय कमिशननी हक्कमत.
२२. राष्ट्रीय कमिशननी सरासा अने तेने लागु पडती कार्यवित्ति.
२३. अपील.
२४. हुक्मो आभरी छोवा बाबत.
२४५. मुदत मर्यादा.
२४६. वहीवटी नियंत्रण
२५. हेतमे, शाल्य कमिशन अथवा राष्ट्रीय कमिशने करेला हुक्मोनी आमल बजवाणी.
२६. तुरंत अथवा ग्रासदायक दरियादो काढी नाखवा बाबत.
२७. शिक्षा.

प्रकरण ४

प्रक्रीया

२८. शुध्यनुध्यती लीघेला पगवा अगे रक्षणा
२९. मुखेलीचो दूर करवानी सरासा.
२५. खाली नगा अथवा निमाणुकमां खाचीना कारणे, हुक्मो अभाव्य नाहाशे नहि.
३०. नियमो करवानी सरासा.
३१. नियमो मुक्त्या बाबत.

ગ્રાહક સંરક્ષણ આધિનિયમ, ૧૯૮૬
(સન ૧૯૮૬ના આધિનિયમ ક્રમાંગ ૮)

[૨૪મી ડેસેમ્બર, ૧૯૮૬]

(સન ૧૯૮૬ના ડિસેમ્બર મહિનાની ૩૧મી તારીખે અમલમાં હોય તે પ્રમાણે)

ગ્રાહકોના હિતોના વધુ સંરક્ષણ માટે જેગવાઈ કરવા અને તે હેતુનું સાર, ગ્રાહકોની નકશારોની પત્રાએ
માટે ગ્રાહક પરીપત્રાની અને અન્ય સત્તા મંડળાની સ્વાપના કરવા માટે અને તે સાથે સંકળામેલી અન્ય
બાબતો માટે જેગવાઈ કરવા બાબતના આધિનિયમ.

આચી ભારતના ગણરાજ્યના સાડતીસમાં વર્ષમાં સંસદે નીચેનો આધિનિયમ કર્યો છે :—

પ્રકરણ ૧

પ્રારંભિક

૧. (૧) આ આધિનિયમ “ગ્રાહક સંરક્ષણ આધિનિયમ, ૧૯૮૬” કહેવાશે.

ટૂંકી સંશો,
વ્યાપન, આરંભ
અને વાગુ
પાડવાબાબત.

(૨) તે, લાભુ અને કશ્મીર રાજ્ય સિવાય સમગ્ર ભારતને વાગુ પડે છે.

(૩) કેન્દ્ર સરકાર જહેરનામાથી નક્કી કરે તેવી તારીખે તે ચામલમાં આવશે કાને જુદા જુદા રાજ્યો માટે
અને આ આધિનિયમની જુદી જુદી જેગવાઈઓ માટે જુદી જુદી તારીખે નક્કી કરી શકશે.

(૪) કેન્દ્ર સરકાર જહેરનામાથી અન્યથા સપણ્યાણ હશવાયું હોય તે સિવાય, આ આધિનિયમ તમામ માલ
અને સેવાઓને વાગુ પડેશે.

૨. (૧) આ આધિનિયમનાં, સંદર્ભથી અન્યથા આપેલાં ન હોય તો—

વ્યાખ્યા.

(ક) “સમુચ્છિત પ્રયોગશાળા” હોટલ,

(શ) કેન્દ્ર સરકારે માન્ય કરેલ પ્રયોગશાળા અથવા સંગ્રહન;

(૨) કેન્દ્ર સરકાર કા આર્થ હાવે તેવા માર્ગદર્શનને નાથીન રહીને, રાજ્ય સરકારે માન્ય કરેલ પ્રયોગ-
શાળા રાખવા સંગ્રહન; ઈથું

(૩) કોઈ માલ-કોઈ ખામીવાળો છે કે કેન્દ્ર તે નક્કી કરવાના હેતુથી આવા આવનું મૃથકરણ કે કેસાટી
કરવા માટે કેન્દ્ર સરકાર કે રાજ્યાં સરકાર નેણે નિખલાવતી હોય, નાણાં પૂરા પારતી હોય અથવા મદદ કરતી
હોય તેવી, તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાપ્યાથી આથવા તે હેઠળ સ્થાપિત કોઈ પ્રયોગશાળા
કે સંગ્રહન;

(કુ) “ભૂન્ય સોહિસ” હોટલ,

(૧) જામા પણકારે આન્ય તરીકે વર્ણવિલી કોઈ સંસ્થા; અથવા

(૨) સંસ્થાની મુખ્ય સોહિસ કરતી હોય તેવી જ અથવા મહત્વની બાબતમાં તેવી જ પ્રવૃત્તિ કરતી
કોઈ સંસ્થા;

(૪) “ફરિયાદી” હોટલ ફરિયાદ કરનાર—

(૧) કોઈ ગ્રાહક; અથવા

(૨) કંપની આધિનિયમ, ૧૯૮૬ હેઠળ અથવા તે સમયે અમલમાં હોય તેવા માન્ય કોઈ અધ્યા હેઠળ
એન્ઝિસ્ટર થયેલ કોઈ સ્વેચ્છિક ગ્રાહક હોસ્પિટિશન; અથવા

(૩) કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર;

(૪) એક સરખાં હિત ધરાવતા સંખ્યાબધ ગ્રાહકો હોય ત્યારે, એક અથવા વધુ ગ્રાહકો.

(ગ) “ફરિયાદ” એટલે આ અધિનિયમથી અથવા તે હેઠળ જોગવાઈ કરેલ કોઈ રાહત મેળવવાના હેતુથી, ફરિયાદીએ બેખિતમાં એવો આનૈપ કર્યો હોય કે-

(૧) કોઈ વેપારીએ કોઈપણ ગેરવાજબી વેપારી રીતિ અથવા નિર્ધારિત વેમાર રીતિ આપનાતી છે;

(૨) ચાન્દ અગ્રીદલ અથવા પોતે ખરીદવા કબૂલ થયેલ માલ એક કે વધુ ખામ્લીવાલો છે;

(૩) પોતે ભાડેશાહેલી અથવા તેને પ્રાપ્ત થયેલી અથવા ભાડેશાહેલા કે પ્રાપ્ત કરવા કબૂલ થયેલ સેવા, કોઈપણ બાબતની ઉષ્ણપતાળી છે.

(૪) ફરિયાદમાં જાણવેલ માલ માટે તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાયદાથી અથવા તે હેઠળ દ્યાવેલ અથવા માલ ઉપર અથવા આવા માલવાળા દાગીના ઉપર પ્રદર્શિત કરેલ કિમત એનાં નાનું કિમત વેપારીએ લીધી છે;

(૫) માલ વાપરવામાં જાવે ત્યારે જાંદગી અને સભામતીને જોખમકારક ગણાય તેવો માલ, તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈપણ કાયદાની આવા માલની વિગતો, તે વાપરવાની રીત અને અસૂચિ-સંબંધી માહિતી પ્રદર્શિત કરવાનું વેપારીને ફરમાવતી જોગવાઈથોનું ઉલ્લંઘન કરીને, લોકોન વેચવા માટે મૂકવામાં જાઓ છે.

(૬) “ગ્રાહક” એટલે જે કોઈ વ્યક્તિ—

(૧) અવેજ આપીને કે આપવાનું વચન આપીને અથવા અંશતઃ આપીને અને અંશતઃ આપવાનું વચન આપીને કોઈ અવેજ બદલ અથવા વિલબિત ચુકવાણીની કોઈ પદ્ધતિ હેઠળ કોઈ માલ ખરીદે તે વ્યક્તિ અને તેમાં, એવી વ્યક્તિની સંમતિથી એવો કોઈ ઉપયોગ કરવામાં આપે ત્યારે જે વ્યક્તિ એવો સેઈ માલ અરપેલા કે આપવાનું વચન આપેલા અથવા અંશતઃ આપેલા, અને આપવાનું વચન આપેલા કોઈ અવેજ બદલ અથવા વિલબિત ચુકવાણીની પદ્ધતિ હેઠળ કોઈ માલ ખરીદે તે વ્યક્તિ સિવાયની, આવા રાબના ઉપયોગ કરનાર વ્યક્તિનો સમાવેશ થાય છે; પરંતુ તેમાં જે વ્યક્તિ પુનર્વ્યાખ્યા માટે અથવા કોઈ વાયિજિયક હેતુ માટે આવો માલ મેળવે તેનો સમાવેશ થતો નથો; અથવા

(૨) જે અવેજ જાણીને કે આપવાનું વચન આપીને રાખતા અંશતઃ આપીને અને અંશતઃ આપવાનું વચન આપીને અવેજ બદલ અથવા વિલબિત ચુકવાણીની કોઈ પદ્ધતિ કેન્દ્ર કોઈ સેવા ભાડેશી વે અથવા પ્રાપ્ત કરે તે વ્યક્તિ અને તેમાં જયારે એવી સેવા પ્રદ્યમ જાણાયે, રાંકની મંજુરીથી ઉપલબ્ધ થઈ હોય ત્યારે જે વ્યક્તિ, ઓપેલ કે આપવાનું વચન આપેલ અંશતઃ આપેલને અંશતઃ આપવાનું વચન આપેલ અવેજ બદલ અથવા વિલબિત ચુકવાણીની પદ્ધતિ હેઠળ સેવા ભાડે વે અથવા પ્રાપ્ત કરે તે વ્યક્તિ સિવાય એવી સેવાના કોઈ હિતાધિકારીનો સમાવેશ થાય છે.

સ્પષ્ટીકરણ:—પેટા-ખાડ (૧)ના હેતુઓ માટે, “વાયિજિયક હેતુ”નો, સ્વયેજગારીના સાથેન દ્વારા ગ્રાહક આજીવિકાર કરાવવાના હેતુ માટે જ તથું ખરીદેલ અને વાપરેલા માલનો પોતે કરેલ, દુષ્કોણનો સમાવેશ થતો નથી.

(૨) “ગ્રાહક તકરાર” એટલે જે તકરારમાં નેની સામે ફરિયાદ કરવામાં આવી હોય તે વ્યક્તિ, ફરિયાદમાં જાણવાન આશીરોનો હિન્કાર કરે અથવા જાણનું ઉંચાને તે તકરાર;

(૩) “ખામી” એટલે કોઈ માલના સંબંધમાં, કોઈ કાયદાથી કે તે હેઠળ અથવા સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત કરાર હેઠળ અથવા ગમે તે કોઈ રીતે વેપારીએ જાળવાની પડતી હોય અથવા વેપારીએ દાવો કર્યો હોય તેવી ગુણવત્તા, જથ્યો, શરીર, શુદ્ધતા આવતા ચારસુમાના કોઈ દોષ, અપૂર્ણતા અથવા જુદ્દિ;

(૪) “દુલ્ખ દ્રોરમ” એટલે તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાયદાથી કે તે હેઠળ નિભાવવાનું જરૂરી હોય તેવી અથવા કોઈ સેવાના સંબંધમાં કોઈ કરાર અનુસાર અથવા અન્યથા કોઈ વ્યક્તિએ નિભાવવાનું માથે લીધું હોય સેવા કર્યો હોય, ગુણવત્તા, પ્રકાર અને રીતમાં રહેલા કોઈ દોષ, અપૂર્ણતા, જુદ્દિ અથવા અપૂર્ણતા;

(૫) “લલ્ખ દ્રોરમ” એટલે કલમ હના ખંડ (૫) હેઠળ સ્થયાયેલ ગ્રાહક તકરાર નિવાશુદ્ધ દ્રોરમ;

(૬) “માલ” એટલે માલ વેચાણ અધિનિયમ, ૧૯૩૦માં વ્યાખ્યા કર્યા પ્રમાણેનો માલ;

(૭) “બનાવનાર” એટલે જે કોઈ વ્યક્તિ—

સન
૧૯૩૦
ના
૩૩.

(१) क्रोध माल अथवा तेना भागों बनावे के तेनु उत्पादन करें; अथवा

(२) क्रोध माल न बनावे अथवा तेनु उत्पादन न करे परंतु बीजओं बनावेल के उत्पादित करेल तेना भागों जेवी आपे अने पोते उत्पादित करेल माल तरीके छेवटनी बनावट पोतानी खोवानो दावो करें; अथवा

(३) अन्य क्रोध बनावनारे बनावेल के उत्पादित करेल क्रोध माल उपर तेनी पोतानी निशानी मूडे, अथवा मूडावे अने पोते बनावेल अथवा उत्पादित करेल माल तरीके आवो माल पोतानो खोवानो दावो करें, ते व्यक्ति,

३४८८२५८५८:- क्रोध बनावनार क्रोध माल के तेनो भाग पोते शाखेली आन्य ओहिसमां रवाना करे त्यारे ते आन्य ओहिसमां तेवी शेवे रवाना करायेल भाग जेवामां आवता होय अने आवी आन्य ओहिसमांथी वेचाना होय अथवा तेनु वितरण करवामां आवतु होय तो पछ ते आन्य ओहिस बनावनार छे अम गाहाशे नहिं;

(४) “सभ्य”मां राष्ट्रीय कमिशन अथवा राज्य कमिशन अथवा यथाप्रसंग जिल्ला इंसरमना प्रमुख अने समावेश थाय छे;

(५) “राष्ट्रीय कमिशन” ओट्टेके क्लम टना खंड (ग) छेठा स्थपायेल राष्ट्रीय ग्राहक तकरार निवारण कमिशन;

(६) “जाहेरनामा” ओट्टेके राज्यनामा प्रसिद्ध थेवेनु जाहेरनामा;

(७) “व्यक्ति”मा नीचेनानो समावेश थाय छे :—

(१) राज्यसभा थेवेली होय के न होय तेवी पेती;

(२) हिन्दू अविभक्त हुटुंब;

(३) सहकारी मंडणी;

(४) मंडणी राजिस्टरेशन अधिनियम, १९६० डेटा राजिस्टर थेवेल होय के न होय तेनु व्यक्तिमोनु भाग्य देक एसेप्सिमेंशन;

(५) “हसवेद्दु” ओट्टेके आ अधिनियम डेटा, यथाप्रसंग राज्य सरकारे अथवा तेन्द्र सरकारे करेला नियमोथा द्यावेलु;

(६) “नियंत्रित वेपार रीति” ओट्टेके बीजे माल अथवा सेवा भवीट्टा, भाडे राखवा अथवा प्राप्त करवा, माडेनी पूर्णशरत तरीके, क्रोध माल अथवा यथाप्रसंग सेवा भवीट्टा, भाडे राखवा अथवा प्राप्त करवा, ग्राहकने हरमावती क्रोधपछ वेपार रीति;

(७) “सेवा” ओट्टेके संभावी वापरनासमोने उपलब्ध करवामां आवी होय तेवी क्रोधपछ प्रकारनी सेवा अने तेमां बोर्डी, नालां धीराल, वीमा, डेरफैर, प्रकिया, वीजगी अथवा अन्य शक्ति पूरी पाउवानी, रखेवा अथवा जमवानी अथवा ए बोर्डी, गृह बाध्याम, मनोरेजन, आमोदप्रमोद अथवा समाचार के अन्य माहिती पूरी पाउवा साथे शंकणायेली सुविधागोनी जेगवाई करवानो समावेश थाय छे, परंतु तेमां क्रोध सेवा विना मूले अथवा व्यक्तिके सेवाना” त्यार डेटा पूरी पाउवानो समावेश थो नथी;

(८) “राज्य कमिशन” ओट्टेके क्लम टना खंड (अ) डेटा राज्यनामा स्थपायेल ग्राहक तकरार निवारण कमिशन;

(९) क्रोधपछ मालना संबंधमां “वेपारी” ओट्टेके वे व्यक्ति वेचाल माडेना क्रोध माल वेचे अथवा तेनु वितरण करें ते व्यक्ति अने तेमां तेना बनावनारनो समावेश थाय छे, अने आवो माल दागीना स्वरूपे वेचवामां आवे अथवा तेनु वितरण थाय त्यारे ते पेक करनारनो पछ तेमां समावेश थाय छे;

(१०) “जेरवाज्जी वेपार रीति” ओट्टेके, क्रोध मालना वेचाल, वपराश अथवा पूर्वठो वधारवाना हेतु माटे अथवा क्रोधपछ सेवा वापरवा माटे, नीचेनी रीतिगो सुहित, क्रोधपछ जेरवाज्जी पल्हति अथवा जेरवाज्जी अथवा आवी भूमी रीति अपनाववामां आवी होय तेवी वेपार नीति, ओट्टेके के :—

(१) मौजिक अथवा वेपित अथवा द्रश्य रजूवानात द्वाश क्रोध निवेदन करवानी रीति, वे—

- (१) माल अमुक धोरण, प्रकार, नथें, ग्रेड, भिशष, स्टार्टल अथवा मोडलनो छे, तेवी ज्ञाती रजूआत करतु छाय;
- (२) सेवा अमुक धोरण, प्रकार अथवा ग्रेडनी छे, तेवी ज्ञाती रजूआत करतु छाय;
- (३) क्रेईपश फ्री बायिला, सेकन्ड हेन्ड, नवीनीकरण करेल, री-कंटीशनवाणी छाय अथवा नगूना मालने नवा तरीके ज्ञाती रीते रजूआत करतु छाय;
- (४) माल अथवा सेवानी पुरस्कृति, मंजूरी, क्रमणीरी, लाक्षणिकताओ, धूता भागा, उपयोगी अथवा फृष्टो न छेवा छाय तेवा माल अथवा सेवामां छेवानी रजूआत करतु छाय;
- (५) वेचनार अथवा पूरो पाठनार पासे पुरस्कृति अथवा मंजूरी अथवा संलग्नता न छेय तो पछ तेवा वेचनार अथवा पूरो पाठनार पासे छेवानी रजूआत करतु छाय;
- (६) क्रेईपश माल अथवा सेवा माटेनी जरूरियात अथवा उपयोगिता संबंधी ज्ञाती अथवा जेरमार्ग द्वारी रजूआत करतु छाय;
- (७) लोडोने, पुरता अथवा तेनी योङ्य कसोटीने आधारित न छेय तेवा उत्पन्न अथवा क्रेईपश मालना, झर्ग, मर्जकमता अथवा टक्केपशानी क्रेईपश वोरन्टी अथवा जेरन्टी आपतु छाय,

तेवी रीति :

परंतु ज्ञावी मतवबनो बचाव उल्लो करवामां आवे के आवी वोरन्टी अथवा जेरन्टी, पूरती अथवा योङ्य कसोटी उपर आधारित छे, त्यारे आवा बचावनी जालितीनो बोलो, आवो बचाव उल्लो करनार व्यक्ति उपर रहेहो;

(८) (१) क्रेई उत्पन्ननी अथवा क्रेई माल अथवा सेवानी वोरन्टी अथवा जेरन्टी छेवानु अलिप्रेत छाय तेवा स्वरूपमां अथवा

(२) ज्यांसुधी निहिट परिणाम मणे नहि त्यां सुधी क्रेईपश वस्तु अथवा तेनो क्रेईपश भाग बदली आपत्त्युजागवा अथवा भरामत करवा अथवा फरीथी सेवा भजवपा अथवा चालु राखवा माटे वयन लेवानु अलिप्रेत छाय तेवा स्वरूपमां

लोडो समझ रजूआत करतु छाय परंतु आवी अलिप्रेतवाणी वोरन्टी अथवा जेरन्टी अथवा वयन महत्वनी रीते जेरमार्ग द्वारी ज्ञावी ज्ञाईजे अथवा आवी वोरन्टी, जेरन्टी अथवा वयन आपवानो आवश्य तेवी वाजवी संबावना छावी ज्ञाईजे नहि.

(९) जे किमते उत्पन्न अथवा तेना लेवा उत्पन्न अथवा माल अथवा सेवा, सामान्य रीते वेचवामां आवता छाय अथवा वेचा छाय अथवा आपवानो आवी लेय अथवा आपी लेय ते किमत संबंधी महत्वनी रीते जेरमार्ग द्वारा लेय अने आ लेनु माटे किमत संबंधी रजूआत, ज्ञाव अथवा लेना वती रजूआत करी लेय ते व्यक्तितरो, जे किमते उत्पन्न वेच्यु लेय अथवा सेवा आपी लेय ते किमत लेवानु स्पष्ट रीते निहिट करेल लेय ते सिंचाय, संबंधित भजरनां सामान्य रीते वेचनाराजोरो अथवा पूरी पाठनाराजोरो जे किमते उत्पन्न अथवा माल अथवा सेवा वेची लेय अथवा वेचवामां आवी लेय अथवा पूरी पाठनामां आवी लेय ते किमतना उल्लेख तरीके ज्ञाईजे;

(१०) बीज व्यक्तिना माल, सेवा अथवा वेचारने खल्को गालावीने, ज्ञाती अथवा जेरमार्ग द्वारी उकीकरन; आवश्यकता निवृद्धन; आवश्यकता

स्पष्टीकरण :— अंड (१)ना छेतरो भाटे,—

(१) वेचवा जाटे भुकेव अथवा प्रदाशित करेल वस्तु उपर अथवा तेना रेपर अथवा यात्र उपर व्यक्त तरीके निवृद्धन; आवश्यकता

(२) वेचवा जाटे भुकेव अथवा प्रदाशित करेल वस्तुने जेवेल, तेमा भुकेव अथवा तेनी साथे संलग्न क्रेईपश वस्तु उपर अथवा प्रदाशित करेल अथवा वेचवा माटे लेमा वस्तु वोटागेव लेय तेना उपर व्यक्त करेल निवृद्धन; आवश्यकता

(ગ) વેચો હોય, મોકલી હોય, આપી હોય, મોકલવામાં આવી હોય તેવી વસ્તુમાં અથવા તેના ઉપર હોય તેવું અથવા વોકેને મંજી શકે તેવી બીજી ગમે તેવી કોઈપણ રીતનું નિવેદન,

ને વ્યક્તિનો એવો રીતે વ્યક્ત કરાવ્યું હોય અથવા તેમાનું નિવેદન કરાવ્યું હોય તે વ્યક્તિનો અને માત્ર તેણે ન વોકેને નિવેદન કર્યું હોવાનું ગણાયે.

(૨) માલ અથવા સેવા ને સોદા કિમતે વેચવા, અથવા પૂરી પાડવાનો ઈચ્છા ન હોય તેવી સોદા કિમતે વેચવા અથવા પૂરી પાડવા માટે અથવા ને બજારમાં ધ્યાનમાં આવતો હોય તેના પ્રકારને, ધ્યાનમાં પ્રકારને અને કદને અને જાહેરખબરના પ્રકારને ધ્યાનમાં લઈને વાનબી હોય તેવી મુદ્દત સુધી અને તેટલા પ્રમાણમાં કોઈપણ વર્તમાનપત્રમાં અથવા બીજી રીતે જાહેરખબર છાપવાની પરવાની આપવી.

સ્પષ્ટીકરણ :— ખંડ (૨) ના હેતુઓ માટે, “સોદા કિમત” કોટલે,—

(૧) સામાન્ય કિમતનો ઉલ્લભ કરીને અથવા અન્યથા સોદા કિમત તરીકે કોઈ જાહેરખબરમાં જણાવી હોય તે કિમત; અથવા

(૨) જાહેરખબર વાંચનાર, સૌભળનાર અથવા જેનાર વ્યક્તિ, ને કિમતે ઉત્પન્ન જાહેર કર્યું હોય નાથવા તેવું ન ઉત્પન્ન સામાન્ય રીતે વેચાતું હોય તે કિમતને ધ્યાનમાં લઈને, સોદા કિમત તરીકે વાનબી રીતે સમજશે તે કિમત;

(૩) (૫) સમગ્રતથા સોદામાં લીધેલ રકમ નેટલી પૂરેપૂરી અથવા ગોંથત: રકમ: આપરી લેગામાં આવી હોય ત્યારે, માગણી કરવાનો ઈચ્છા ન હોય અથવા અમુક વિના મૂલ્યે આપવામાં આવી રહ્યું છે અને માગણી વઈ રહ્યી છે, તેવી ધાર્ય ઉભી ન કરવાનો ઈચ્છા હોય તેવી, બિલ્સ, ઈનામ અથવા બીજી વસ્તુઓની માગણી કરતી પરવાનગી આપવી;

(૪) કોઈપણ ઉત્પન્ન અથવા કોઈપણ ધ્યાનકીય હિતનું સીધું અથવા પરોક્ષ વેચાણ, વપણશ અથવા પુરવણી વધારવાના હેતુ માટે, કોઈ હરીક્ષાઈ, લોટ્ટી, ચાન્સ અથવા કોશલ્યની રમત માટેની પરવાનગી આપવી.

(૫) માલ વાપરનાર વ્યક્તિને, હાનિ થતી અટકવા અથવા તેનું જોખમ રોછું કરવા માટે જરૂરી હોય તેવા કર્તા, મિશનાર, પાત્ર, ડિમાઇન, બાંધકામ, હૃનીશીલિ અથવા પોર્ટિયને લગતું, સખમ સત્તાધિકારીનો ધ્યાવેલા મોરણ પ્રમાણેનો માલ નથી, તેવું જાણતો હોય અથવા તેમ માનવાને કારણ હોય તેવા ગ્રાહકે વાપરવાનો હોય અથવા વાપરવાનો સંભવ હોય તેવા માલ વેચવાની અથવા પૂરો પાડવાની પરવાનગી આપવી;

(૬) માલ સંતાડવાથી અથવા નાશ કરવાથી અથવા વેચવાની ના પાડવાથી, તે માલનું અથવા તેના જેવા ન માલ અથવા સેવાનું અર્થ વિદેશી અથવા વધવાની ભાતરી હોય અથવા વધવાનો ઈચ્છા હોય તો, માલ સંતાડવાની અથવા નાશ કરવાની પરવાનગી આપવી અથવા માલ વેચવાનો અથવા વેચવા માટે તેમને મેળવી આપવાનો અથવા કોઈ સેવા આપવાનો ઈન્કાર કરવો.

(૭) નેવે આ અધિનિયમ લાગુ પડતો હોય તેવા કોઈ વિસ્તારમાં અમલમાં ન હોય તેવા બીજી કોઈપણ અધિનિયમ અથવા તેની જોગવાઈના આ અધિનિયમમાંના કોઈપણ ઉલ્લભનો અર્થ, ઓવા વિસ્તારમાં અમલમાં હોય તેવા તન્દ્યાની અધિનિયમનો અથવા તેની જોગવાઈના ઉલ્લભ તરીકે કરવો.

દશ. આ અધિનિયમની જોગવાઈનું, ને તે મુખ્યે અમલમાં હોય તેવા અન્ય કોઈ કાંદાની જોગવાઈનો ઉપરોક્ત રહેશે અને તેનાથી તેનું ગ્રાહીકરણ થશે નહિં.

અધિનિયમથી
અન્ય કોઈ
કાંદાનું
ગ્રાહીકરણ
થશે નહિં.

પ્રકરણ ૨.

ગ્રાહક સંરક્ષણ પરિષદો

૪. (૧) કેન્દ્ર સરકાર જાહેરનામાથી, ઓવા જાહેરનામાં પોતે નિર્દિષ્ટ કરે તે તારીખથી કેન્દ્રીય ગ્રાહક સંરક્ષણ પરિષદ (જોનો આમાં હવે પછી કેન્દ્રીય પરિષદ તરીકે ઉલ્લભ કર્યો છે તે) એ નામની પરિષદ સ્થાપી શકશે.

કેન્દ્રીય ગ્રાહક
સંરક્ષણ
પરિષદ.

(२) केन्द्रीय परिषद नीचेना सम्बोधी भन्थे :—

- (३) केन्द्र सरकारना ग्राहक अंगेनी बाबतोना ईन्यार्ज मंत्रीशी, जेझो तेना अध्यक्ष रहेश; अने
(४) धराववामां आवे तेटली संभ्याना तेवा हितोनु प्रतिनिधित्व करता अन्य सरकारी के बिन सरकारी सम्बो.

केन्द्रीय परिषद नीचेना सम्बोधी भन्थे : (१) केन्द्रीय परिषद ज़जर हथे ते रीते अने त्यारे मण्थे, परंतु दर वर्षे परिषदनी ओष्ठामां ओछी
पहन्ती बेक्को एक बेक्क भरवी जेईश.

कार्यरीति. (२) अध्यक्षने योऽथ लागे तेवा समये अने स्थगे केन्द्रीय परिषदनी बेक्क मण्थे अने तेना कामकाजना
संटर्भामां धराववामां आवे तेवी कार्यरीतिनु पालन करथे.

केन्द्रीय परिषदना उद्देशो. (५) केन्द्रीय परिषदना उद्देशो, ग्राहकोना नीचेना हेतोनी अभिवृद्धि अने तेनी सुरक्षा रुपेश, केवा के,—
(६) जानमालने जेखमकारक हेतु तेवा माल अने सेवाना खरीद वेचाण सामे रक्षासु मेणववानो हक;
(७) गेरवानबी वेपारी रीति सामे ग्राहकने सुरक्षित याप्ती शक्य ते माटे मालनी अने सेवानी गुणवत्ता,
स्थाया, शुद्धता, धोरण अने किमत विषै माहितगार थवानो हक;
(८) साधार्तमक किमते मालनी अने सेवानी जत जेईने, शक्य हेतु त्यारे खाती मेणववानो हक;
(९) योऽथ द्वारमां ग्राहकोना हितोनी योऽथ नियाराजा करतामां आवशे ओवे। सुनावणीनो अने खाती
मेणववानो हक;
(१०) गेरवानबी वेपारी रीति अथवा नियन्त्रित वेपारी रीति अथवा ग्राहकोना विवेकलीन शोषण सामे
दाद मेणववानो हक;
(११) ग्राहक शिक्षाण अंगेनो हक.

राज्य सरकार संरक्षण परिषद नीचेना सम्बोधी भन्थे : (१) राज्य सरकार, अहेरनामाथी, ओवा अहेरनामामां पोते निहित करे तेनी तारीखथी.....
माटेनी ग्राहक संरक्षण परिषद (जिनो आमां हवे पही “राज्य परिषद” तरीके उल्लेख कर्ये छे ते) नामनी
परिषद स्थापी शक्यथे.

(२) राज्य परिषद नीचेना सम्बोधी भन्थे :—

- (३) राज्य सरकारना ग्राहक अंगेनी बाबतोना ईन्यार्ज मंत्रीशी, जेझो तेना अध्यक्ष रहेश;
(४) आवा हितोनु प्रतिनिधित्व करता राज्य सरकार धरावे तेटली संभ्याना अन्य सरकारी के बिन
सरकारी सूच्यो;
- (५) राज्य परिषद ज़जर हथे ते रीते अने त्यारे मण्थे, परंतु दर वर्षे परिषदनी ओष्ठामां ओछी बे बेक्को
भरवी जेईश.
- (६) अध्यक्षने योऽथ लागे तेवा समये अने स्थगे राज्य परिषदनी बेक्क मण्थे अने तेना कामकाजना
संटर्भामां राज्य सरकार धरावे तेवी कार्यरीतिनु पालन करवामां आवशे.

राज्य परिषदना उद्देशो. (७) राज्यनी अंदर कलम द्वारा अंडो (५) थी (७)मा ज्ञानावेदा ग्राहकोना हेतोनी अभिवृद्धि अने तेनी सुरक्षा
करवी रो दरेक राज्य परिषदना उद्देशो रहेश.

प्रकरण ३

ग्राहक तकरार निवारण अनन्यों

ग्राहक तकरार निवारण अनन्यों (८) या अधिनियमना हेतुओ माटे, नीचेनी अनन्यों स्थापवामां यावशे, ओट्वे के :—

- (९) राज्य सरकार, अहेरनामाथी, दरेक निल्वामां स्थापेल “निल्वा झेरम” रो नामनु ग्राहक तकरार
निवारण झेरम :

પદ્ધતિનું રાજ્ય સરકારને હોય લાગે તો જિલ્લામાં એક કરતાં વધુ જિલ્લા ફોરમ સ્થાપી શકશે.

(ખ) રાજ્ય સરકારે જહેરનામાથી રાજ્યમાં સ્થાપેલ “રાજ્ય કમિશન” એ નામનું ગ્રાહક તકરાર નિવારણ કમિશન; આને

(ગ) કેન્દ્ર સરકારે જહેરનામા દ્વારા સ્થાપેલું રાષ્ટ્રીય ગ્રાહક તકરાર નિવારણ કમિશન.

૧૦. (૧) દરેક જિલ્લા ફોરમ નીચેનાનું બનશે :—

જિલ્લા
ફોરમની રેચના.

(ક) જે વ્યક્તિ જિલ્લા ન્યાયાધીશ હોય અથવા રહી ચૂકી હોય અથવા જિલ્લા ન્યાયાધીશ થવા માટે લાભ-કાત ધરાવતી હોય તે વ્યક્તિ, જેઓ તેના પ્રમુખ રહેશે;

(ખ) બીજી બે સભ્યો કાર્યકુશળ, પ્રામાણિક અને પ્રતિક્રિયા વ્યક્તિઓ હોવી જોઈશે અને અર્થશાસ્ત્ર, કાયદો, વાલિન્ય, હિસાબી કામકાજ, ઉદ્ઘોગો, જહેર કર્યો અથવા વહીવટી પ્રશ્નાનું પૂર્ણ શાન અથવા અનુભવ ધરાવતી હોવી જોઈય અથવા તેની તનાકીન કરવામાં પોતાની કંમતા દર્શાવતા હોવા જોઈશે, તેમાંની એક સ્ત્રી હોવી જોઈશે.

(કુ) પેટ્રો-કલ્બમ (૧) હેજની દરેક નિમણૂક, નીચેનાની બનેલી પસંદગી સમિતિની ભવામણું ઉપરથી, રાજ્ય સરકારે કરવી જોઈશે :—

(૧) રાજ્ય કમિશનના પ્રમુખ.....	અધ્યક્ષ
(૨) રાજ્યના કાયદા વિલાગના સચિવ.....	સભ્ય
(૩) રાજ્યમાં ગ્રાહક અંગેની બાબતના ખાતરના ઈન્ચાર્જ સચિવ.....	સભ્ય.

(૨) જિલ્લા ફોરમના દરેક સભ્ય પાંચ વર્ષની મુદ્દત સુધી અથવા દય વર્ષની ઊમરે પહોંચે ત્યાં સુધી, એ બેમાંથી વહેલું હોય ત્યાં સુધી હોદો ધરાવશે અને ફેરનિમણૂક માટે પાત્ર ગણાશે નહિએ :

જાતું જોઈ સભ્ય રાજ્ય સરકારને સંબોધિને વેખિતમાં પોતાની દહીથી પોતાના હોદાનું રાજ્યનામું ગાપી શકશે અને આનું રાજ્યનામું સ્વીકારવામાં આવોયો તેનો હેઠો ખાલી થયેલો ગણાશે અને તે જગ્યા, જે સભ્યે રાજ્યનામું આન્ય હોય તેની કશાના સંબંધમાં, પેટ્રો-કલ્બમ (૧)માં જણાવેલી લાયકતો હેઠી જોઈયાણું લાયકાત ધરાવતી વ્યક્તિની નિમણૂક કરીને, ભરી શકશે.

(૩) જિલ્લા ફોરમના સભ્યોને આપવાના પગાર અથવા માનવેતનન ગાને આન્ય ભથ્થાં તથા સભ્યોની સેવાની આન્ય લોડાઓ અને શરતો રાજ્ય સરકાર કરવે તેવાં રહેશે.

૧૧. (૧) આ અધિનિયમની જાન્ય કોગવાઈઓને બધીન રહીને, જાયારે માલ અને સેવાનું મૂલ્ય અને માંગણી કરેલ વળતર, જોઈ હોય તો તે, પાંચ લાખ રૂપિયા કરતાં વધું ન હોય ન્યારે જિલ્લા ફોરમને ફરિયાદો દાખલ કરવાની હક્કુમત રહેશે.

જિલ્લા
ફોરમની
હક્કુમત

(૨) જે જિલ્લા ફોરમની હક્કુમતની સ્થાનિક લદોમાં,—

(ક) સામા પક્ષમાર અથવા જાયાં પક્ષકારો એક કરતાં વધુ હોય ત્યાં સામા પક્ષકારો હેઠી દરેક પક્ષકાર ફરિયાદ માંડવાના જરૂરો ખરેખર અને સેવેચાપૂર્વક રહેતા હોય કે ધંધા ચલાવતો હોય અથવા તેની બ્રાન્ચ ઓફિસ હોય કે અંગત લાભાર્થી કામ કરતો હોય, પરંતુ સોચા કેસમાં કા તો જિલ્લા ફોરમે પરવાનગી આપેલી હોવી જોઈશે અથવા સ્થાપ્રસંગ, જે સામા પક્ષકારો રહેતા ન હોય અથવા ધંધા ચલાવતા ન હોય અથવા અંગત લાભાર્થી કામ કરતો ન હોય તે સામા પક્ષકારોની જાની ફરિયાદ માંડવાના મૂલ્ય સેમતિ હોવી જોઈશે; અથવા

(ગ) દાવાનું કારણ પૂર્ણતઃ અથવા અંશત : ઉપરિથત થયું હોય તેવા જિલ્લા ફોરમાં ફરિયાદ માંડવામાં આવશે.

૧૨. વેચાલા અથવા સાપરત કરેલા અથવા વેચવા અથવા સુપરત કરવા કબૂલ થયેલ જોઈયાણું માલ અથવા પૂરી પારેલી અથવા પૂરી પાડવા કબૂલ થયેલ જોઈ સેવા સંબંધી ફરિયાદ,—

ફરિયાદ
કરવાની રીત
માબત.

(३) ने ग्राहकने आवो माल वेचवामां के सुपरत करवामां आवो होय अथवा वेचवा अथवा सुपरत करवा क्षम्बुल थेव लोय अथवा ओवी सेवा पूरी पाउवामां आवो होय अथवा पूरी पाउवा क्षम्बुल थेव लोय ते ग्राहक;

(ખ) કોઈ માન્ય ગ્રાહક એસોસિએશન પછી નેને માલ વેચ્યો હોય અથવા સુપરત કર્યો હોય અથવા વેચવા અથવા સુપરત કરવા કબૂલ થયેલ હોય અથવા સેવા પૂરી પાડી હોય અથવા પૂરી પાડવા કબૂલ થયેલ હોય તે ગ્રાહક આવા એસોસિએશનને સભ્ય હોય કે ન હોય તો પણ અથવા

(ગ) એક જ પ્રકારનું હિત ધરાવતા સંખ્યાબંધ ગ્રાહકો હોય તારે, એવી રીતે હિત ધરાવતા તમામ ગ્રાહકો વતી અથવા તેમના લાભ માટે જિલ્લા ફોરમની પરવાનગીથી એક અથવા વધુ ગ્રાહકો;

(४) केंद्र के राज्य सरकार,

ਜਿਵੇਂ ਹੋਰਸਮ ਸਮਝਾ ਦਾ ਖਲ ਕਰੀ ਸ਼ਕਣੇ.

સ્પર્ધીકરણ :— આ કલમના હેતુ સાંનું “માન્ય ગ્રાહક એસેસિસેશન” એટલે કંપની અવિનિયમ, ૧૯૫૬ અથવા તે સમર્પે અમલમાં હોય તેવા અન્ય ઓઈ કાયદા હેઠળ રન્ડિસ્ટર થિયે ઓઈ સ્વૈચ્છક ગ્રાહક એસેસિસેશન.

ମୁଦ୍ରା
୧୯୫୭
ମୁଦ୍ରା
୧୯୫୭

ફરિયાદ મળ્યે
અનુસરવાની
કાર્યરીતિ.

१३. (१) જિલ્લા ફોરમ, કસ્તિયાદ મળ્યે, જો તે કસ્તિયાદ ઓઈ માલને વગતી હોય તો,—

(ક) ફરિયાદમાં દશવિલ સામા પક્ષકારને ફરિયાદની નકલ એવી સૂચના સાથે મેન્ડલશે કે જીસ દિવસની મુદ્દતની અંદર અથવા જિલ્લા ફેરમ મંજૂર કરે તેવી પદર દિવસથી વધુ ન હોય તેટલી વધારેલી મુદ્દતની અંદર કેસ અંગે પોતાનો અભિપ્રાય આપવો;

(ખ) ખંડ (ક) હેઠળ પોતાને લખ્યો મોકલેલ ફરિયાદ ભર્યે, સામે પલકાર, ફરિયાદમાં સમાવિષ્ટ આશેપોત્રે ઈન્કાર કરે અથવા તકરાર ઉઠાવે અથવા જિલ્લા હોરમે આપેલા સમયમાં તેના કેસ રજૂ કરવા પ્રોઝ પગલું ન વે અથવા તે વેવાનું ચુકે ત્યારે, જિલ્લા હોરમ ભર્યે (ગ) થી (દ)માં નિર્દિષ્ટ કરેલ રીતે ગ્રાહક તકરારનો પતાવટ કરવા આગળ કાર્યવાહી કરવ્યે:

(g) માલનું હોય પૃથક્કરણ અથવા ક્ષેત્રી કર્યા વિના માલની ખામી વિયે ઓઈ નિર્ધય થઈ શકે નહિ એવો આસોપુસ્તિયાદમાં હોય તારેનિલ્લવા હોરમ ફરિયાદી પાંચેથી માલનો નમૂનો મેળવયે, તેને સીબ કરવે અને ટ્યુનેલી રીતે તેને પ્રમાણિત કરવે અને તેવી રીતે સીબ કરવો નમૂનો સમૃદ્ધિત પ્રયોગયાણમાં એવો સુચના સાથે મેકલી આપવે કે આવો માલ ફરિયાદમાં આસોપુસ્તિ ખામીવાળો છે કે કે કેમ અથવા અન્ય ઓઈ ખામીવાળો છે કે કેમ તે ગોધી કાઢવાના હેતુની જરૂરી હોય તે ઓઈ પૃથક્કરણ કે ક્ષેત્રી એવી પ્રયોગયાણને કરવા અને નમૂનો મણ્યાના રૂપ દિવસની મુદ્દતમાં અથવા લિલ્લવા હોરમ મંજૂર કરે તેવી વધારેલી મુદ્દતમાં નિલ્લવા હોરમને તે અંગે તેના તરફે વિયે રિપોર્ટ કરવો:

(૪) અંડ (૫) હેઠળ માલવાનો કોઈ નમુનો કોઈ સમુચિત પ્રયોગશાળામાં મોકલવામાં આવે તે પહેલાં, જિલ્લા હેરામ પ્રદાનુત ગાલવાના સંબંધિતમાં જરૂરી પૃથ્વકરણ કે કસેટી કરવા માટે સમુચિત પ્રયોગશાળાને ચુકવણી કરવા માટે નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેટાં કી ડોરમ ખાતે અનામત મકવા દરિયાદીને ફરજાવી શકશે;

(ચ) નિવ્યા હેરમ, ખંડ (ધ) હેઠળ તેના ખાતે મુકેલી રકમ સમુચ્છિત પ્રયોગશાળાને, ખંડ (ગ) માં જલસંવેદ્ય પૃથક્કરણ કે કસાટી કરી શક તે માટે તેને મોકબલી અને સમુચ્છિત પ્રયોગશાળા તરફથી રિપોર્ટ મળ્યે, નિવ્યા હેરમ પોતાને યોગ્ય લાગે તેસ્વી નાંથી સહિત મેં રિપોર્ટની નકલ સામા પદકારને રવાના કર્યો;

(१५) पक्षकारों येत्री ओर पक्षकार समुचित प्रयोगशालाना तथ्योना खरापसू विषे तकरार उत्तरे अथवा समुचित प्रयोगशालाने अपनावेद पृथक्करण के क्षेत्रीनी पध्यतिना खरापसू विषे तकरार उत्तरे तो जिव्वा हैरम, सामा पक्षकारों अथवा झूरियाईने, समुचित प्रयोगशालाने क्रेब्बा रिपोर्ट संबंधी तेना वांपा लेपितमां रुपु करवा फरमावय;

(૭) જિલ્લા દ્વારમ, તે પણી, સમુચ્ચિત પ્રયોગશાળાએ કરેલા રિપોર્ટના ખરાપણી વિષે કે અન્યથા, તેમજ ખડક (૮) હેઠળ તે સંબંધી ઉદ્વાવા વાંધા વિષે કૃતિયાદીને તેમજ સામા પક્ષકારને સુનાવણીની વાજબી તરીકે આપણે અને કલમ ૧૪ હેઠળ પોર્ય હુકમ કર્યો.

(૨) જિલ્લા ફેરમ, કલમ ૧૨ હેઠળ પોતાને મળેલી ફરિયાદ, જે માલના સંબંધમાં પેટા-કલમ (૧)માં નિર્દિષ્ટ કરેલી કાર્યત્વતી અનુસરી શક્ય તેમ ન હોય તે માલને વગતી હોય તો અથવા ફરિયાદ, કોઈ સેવાને વગતી હોય તો—

(३) एवं इरियादनी एक नक्ल सामा पक्षकारने एवं सूचना साथे मोडब्लॉक ग्रीष्म दिवसनी मुद्रणी अंदर अथवा निल्वा फ्रेम मंजर करे तेवी पैदर दिवसवी वधु न होय टेली वधारेवी मुद्रणी अंदर उस अगि गोतानो अभिप्राय आप्त;

(४) सामो पक्षकार घंड (३) छेड़ने मोडब्लॉक इरियादनी नक्ल मण्ये, इरियादमां समाविष्ट आगोपो ईन्कार करे अथवा तक्सर उठावे अथवा निल्वा फ्रेम आपेला समयमां गोतानो उसे रजू करवा परावृत्त न वे अथवा परावृत्त वेवानु चूके त्यारे निल्वा फ्रेम—

(१) सामो पक्षकार इरियादमां समाविष्ट आगोपो ईन्कार करे के जेनी तक्सर उठावे, त्यारे इरियादी अन्य सामा पक्षकार तेना ध्यान उधर आलेला पुशवाना आवारे, अथवा

(२) सामो पक्षकार फ्रेम आपेला समयमां गोतानो उसे रजू करवा ओर परावृत्त न वे अथवा वेवानु चूके त्यारे इरियादीओ तेना ध्यान उपर आलेला पुशवाना आवारे,

ग्राहक तक्सरनी घतावट करवा माटे आगण कर्यवाही करेहे.

(३) पेटा क्लमो (१) अने (२)मा इसवेली कार्यरितिनु पालन करती ओर कार्यवाही सामे कुदरती न्यायाना सिध्यातोनु पालन करवामां आवृ नथी ए कानूनसार ओर न्यायालयमां वाप्ति उठावी शक्ति नहिं.

अन
१६०८
नो
दृष्टि.

(४) आ क्लमना उतुओ सातु नीचेनी बाबतेना संबंधमां द्यवानी ईन्साफी कर्यवाही करती वज्ते दीवानी कार्यरिति अधिनियम, १६०८ छेड़ा दीवानी न्यायालयने वे सत्ता निहित थर्ट लेस तेज सत्ता निल्वा फ्रेमने रखेण्ये।—

अन
१६०८
नो
दृष्टि.
अन
१६०८
नो
दृष्टि.

(१) ओर प्रतिपादी के सामीने बोावावया अने लाजर रहेवानी फ्रज पाऊया चूके सोगांट उपर साक्षीनी जुबानी वेवा बाबत;

(२) पुरावा तरीके रजू करी शकाय तेवा ओर दस्तावेज अथवा अन्य मुहुरती पुस्तुओ प्रगट करवा अने रजू करवा बाबत;

(३) सोगांटनामा उपर पुरावा स्वीकारवा बाबत;

(४) समुचित प्रयोगशाळा पासेथी अथवा अन्य ओर दस्तावेज साधन पासेथी संबंधित 'पुथक्करण' के क्लैटीना रिपोर्टनी मांगली करवा बाबत;

(५) ओर साक्षीनी जुबानी वेवा ओर कमिशन काढवा बाबत; अने

(६) हरावावामां आवे तेवी अन्य ओर बाबत.

(५) निल्वा फ्रेम समक्षनी देके कर्यवाही भारतना फ्रेजदारी अधिनियमनी क्लमो १६८ अने २२८ना अर्थ अनुसार न्यायीक कर्यवाही गालाशे, अने निल्वा फ्रेम, फ्रेजदारी कार्यरिति अधिनियम, १६७३नी क्लम १६४ अने प्रक्राण २८ना उतुओ माटे दीवानी न्यायालय गालाशे.

(६) क्लम २८ छेड़ना कर्यवाही चवाव्या पछी, निल्वा फ्रेमने खातरी वाय के जेनी विरुद्ध इरियाद करेली दीवानी कार्यरिति अधिनियम, १६०८ नी पहेली अनुसूचिना छुक्म १८८ नियम-टनी जेवाईओ, एवा फ्रेक्षरने अधीन रहीने लागु पडेके दावा अथवा लुक्मनामानो तेमाना देके उल्लेखनो अर्थ, तेना उपर निल्वा फ्रेममानी इरियाद अथवा लुक्मना उल्लेख तरीके करवो;

१४. (१) क्लम १३ छेड़ना कर्यवाही चवाव्या पछी, निल्वा फ्रेमने खातरी वाय के जेनी विरुद्ध इरियाद करेली दीवाने ते मालव इरियादमां निहित करेले ओर खामीवानो छे अथवा सेवा विषे इरियादमां जणावेल ओर आसेप पुरावार थेवे छे, तो सामा पक्षकारने नीचेनी एक अथवा वधु बाबतो करवा आदेश करतो छुक्म लाजर घाला।— निल्वा फ्रेमनो नियम.

(२) प्रस्तुत मालमाणी समुचित प्रयोगशाळामो निर्देश करेली खामी दूर करवा बाबत;

(३) सदरलु मालना स्थाने तेवा वर प्रकारनो कंठपाण खामी वगवानी नवो जाल, आवावा बाबत;

(४) इरियादीओ भरेल, किमत के धाराप्रसंग, वर्ग इरियादीने परत करवा बाबत;

(५) सामा पक्षमनी बेदस्करीने लीपे ग्राहके लोगवेव कोई नुकशानी के आनि माटे ग्राहके वजातर तरीके ते आपे तेवी रक्म लरवा बाबत;

(६) विवादास्पद सेवानी खामी अथवा उष्णप दूर करवा बाबत;

(७) जेरव्याजबी वेपार रीति अथवा नियंत्रित वेपार रीति बंध करवा अथवा तेवे ही चालु न करवा बाबत;

(८) वेचास्त माटे लानिकरक माल न मूकवा बाबत;

(९) वेचास्त माटे मूकवामां आवो दोस तेवो लानिकरक माल घाँडे जेंचवा बाबत;

(१०) पक्षकायोना पूरता खर्य आटे जेगवाई करवा बाबत.

(१) पेटा-क्लब (१)मा उल्लेखली देक कार्यवाली, जिल्ला फ़ेरमना प्रमुखे अने तेमनी साथे बेसता ओघामां ओछा एक सभ्ये यवाववी जेठ्यो.

परंतु सभ्य, ऑर्ड कार्यसर तेवी कार्यवाली परी न थाय त्वां सुधी ते यवावी थके नहि त्यारे, प्रमुखे अने बीज सभ्ये आवो कार्यवाली नवेसरथी यवाववी जेठ्यो;

(२) पेटा-क्लब (१) डेटा जिल्ला फ़ेरमे करेला देक लुकमां तेना प्रमुखे अने सभ्य अथवा सभ्यो के नेवले कार्यवाली करी दोय तेमसे सुधी करवी जेठ्यो:

परंतु ज्यां कार्यवाली प्रमुखे अने एक सभ्ये करी दोय अने तेस्तो, ऑर्डएक मुदा अथवा मुदाखो उपर जुदा पडता दोय त्यारे, तेसो क्या मुदा अथवा मुदाखो उपर जुदा पडे छे ते जस्तावनु जेठ्यो अने ते मुदा अथवा मुदाखोनी सुनावाई माटे, बीज सभ्यने ते गोक्लावणे अने बहुमतिनो अभिप्राय जिल्ला फ़ेरमनो लुकम गालाशे,

(३) पूर्ववती जेगवाईओने अधीन रहीने, जिल्ला फ़ेरमनी बेकोल्नु संचालन, तेनी बेको अन्य बाबतोने वगती कार्यरीति, राज्य सरकार हरावे तेवां रहेशे.

अपौल.

१५. जिल्ला फ़ेरमे करेला ऑर्ड लुकमथी नाशन थेली ऑर्ड व्यक्ति, दरवावामां आवे ते नमूनामां अने ते रीते, लुकमनी तारीखथी त्रीस दिवसनी मुदातनी अंदर राज्य कमिशनने तेवा लुकम सामे अपील करी शक्यो:

परंतु राज्य कमिशनने खातरी थाय के सदरहु त्रीस दिवसनी मुदातनी अंदर अपील क्षमित न करवा माटे पूर्ण राज्य लानु तो ते सदरहु मुदात, पूरी थाय पछी, अपील दाखव करी शक्यो.

राज्य कमिशननी रवना.

१६. (१) देक राज्य कमिशन नीचेनानु बनाए :-

(२) राज्य सरकार नीमेली उच्च-न्यायालयना न्यायाधीश दोय के रही चूकी दोय तेवी व्यक्ति, जेत्तो तेना प्रमुख रहेशे :

परंतु आ अंड डेटानी ऑर्ड निम्नाङ्क, उच्च न्यायालयना मुख्य न्यायामूर्ति साथे विचार विनिमय कर्त्ता सिवाय करी थांक्यो नहिं;

(३) बीज बे सभ्यो, कार्यकुशल, प्रामाणिक अने प्रतिष्ठित व्यक्तियो दोवी जेठ्यो, बाने अर्थशाल, कायदा, वालिन्य, डिसाबी कमिशन, उद्योगो, जहेर अर्यो अथवा वलीवटी प्रश्नेपानु पूरतु शान अथवा अनुभव धरावती दोवी जेठ्यो. याथवा तेनी तज्जीव लुकमां पोतानी क्षमता दर्शविता दोवा जेठ्यो, तेमनी एक त्री दोवी जेठ्यो:

परंतु आ अंड डेटानी देक निम्नाङ्क, नीचेनानी बनेली पसंदगी समितिनी भवामण उपरथी, राज्य सरकारे अर्की जेठ्यो :-

(१) राज्य कमिशनना प्रमुख ————— राज्यका,

(२) राज्यना कायदा विभागना सचिव ————— सभ्य,

(३) राज्यमां ग्राहक अंगेनी बाबतना खासाना इन्यार्ज सचिव ————— सभ्य,

(४) राज्य कमिशनना सभ्योने आपवाना पगार रायवा मानवेतन ताने रान्य भूम्था अने तेमनी सेवानी अन्य आवीक्षी बाने शरतो, राज्य सरकार हरावे तेवां रहेशे.

(૩) રાજ્ય કમિશનના દરેક સભ્ય, પાંચ વર્ષની મુદ્દત બાથવા સૂઝસઠ વર્ષની ઉમર એ બેમાંથી વહેલું હોય તાં
સુધી હોદ્દો ધરાવશે અને ફેરનિમણું પાત્ર ગણ્યાશે નહિ.

(૪) પેટ્રો-ક્રાંતિ (૩)માં ગમે તે મળકૂર હોય તે છતાં, ગ્રાહક સંરક્ષણ (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૫૭ના આર્થિક
વહેલાં, પ્રમુખ અથવા અન્ય સભ્ય તરીકે નીમાયેલ વ્યક્તિ, તેની મુદ્દત પૂરી ન કરે તાં સુધી, વથાપ્રસંગ પ્રમુખ
અથવા સભ્ય તરીકે તેવો હોદ્દો ધરાવવાનું ચાલુ રાખશે.

૧૭. આ અધિનિયમની અન્ય જોગવાઈઓને અધીન રહીને, રાજ્ય કમિશનને—

રાજ્ય
કમિશનની

(૧) (૧) માલ અથવા સેવાની કિંમત અને વળતર કરી પણ માઝું હોય તો તે પાંચ લાખ રૂપિયાથી વધુ હડૂમત.
હોય પણ તેસું લાખ રૂપિયાથી વધુ ન હોય ત્યારે ફરિયાદ; અને

(૨) રાજ્યમાંના એઈ જિલ્લા હોરમના હુકમો વિરુદ્ધની અપીલો દાખલ કરવાની; અને

(૩) રાજ્ય કમિશનને એમ જલ્દાય કે રાજ્યની અંદર આવેલ કોઈપણ જિલ્લા હોરમે કાયદાથી તેનામાં
નિષિદ્ધની થ્યેલ હડૂમત વાપરી છે અથવા તેવી રીતે નિષિદ્ધ હડૂમત વાપરવામાં ચૂક કરી છે અથવા પોતાના
હડૂમત વાપરતી વખતે ગેરકાયદેસર રીતે અથવા મહત્વની અન્યાન્ય કિંમત કર્યું છે, તે પ્રસ્તરે તેવા જિલ્લા
હોરમ યામણ નિકાલ બાકી હોય અથવા જેનો તેણે નિર્ણય કર્યો હોય તેવી કોઈ ગ્રાહક-તકારામાં રૈકું મંગાવતાની
અને યોગ્ય હુકમો કરવાની

હડૂમત રહેશે.

૧૮. જિલ્લા હોરમ દ્વારા ફરિયાદોના નિકાલ માટે ક્રમસો ૧૨, ૧૩ અને ૧૪ ની જોગવાઈઓ અને તે હેઠળ
કરેલા નિયમો, જરૂરી હોય તેવા ફરિયાદો સાથે, રાજ્ય કમિશન દ્વારા તકરારોના નિકાલ કરવા માટે લાગુ ગાડવામાં
આવશે.

રાજ્ય
કમિશનનોને
લાગુ પડતી
કામગીરી.

૧૯. જિલ્લા હોરમના અથવા વથાપ્રસંગ, રાજ્ય કમિશનના પ્રમુખનો હોદ્દો ખાલી હોય અથવા એવા કોઈ
પ્રમુખ ગેરલાયર રહેવાને અથવા બીજી કોઈ અરથાત રેલાયર રેલાયર રહેવાની ફરણે બાળવી શકે તેમ ન હોય ત્યારે, તેવા
હોદ્દાની ફરણે, આંહેતુ માટે રાજ્ય સરકાર નીમે તે પ્રમાણે વધુ પ્રસંગ, જિલ્લા હોરમ અથવા રાજ્ય કમિશનના
પ્રમુખ તરીકે નીમાવા માટે લાયક હોય તેવી વ્યક્તિ બજારશે.

અધ્યક્ષ
જ્ઞાન ખાલી
હોવા ખાલી.

૧૯. ક્રમ ૧૭ ના ખંડ (૩) ના પેટ્રો-ખંડ (૧) થી પોતાને મળેલી સતત વાપરતી વખતે રાજ્ય કમિશને કરેલા
કોઈ હુકમથી નારાજ થયેલ કોઈપણ વ્યક્તિ, દરાવવામાં આવે તેવા નમૂનામાં અને તેવી રીતે, હુકમની તારીખથી
તોસ દિવસની મુદ્દતની અંદર રાષ્ટ્રીય કમિશનને તેવા હુકમ વિરુદ્ધ અપીલ કરી શકશે।

અપીલો.

પરંતુ રાષ્ટ્રીય કમિશને ખાતરી થાય કે સદરહુ ત્રીસ દિવસની મુદ્દતમાં અપીલ ઝાઈલ ન કરવા માટે પૂરણું
કારણ હતું, તો તે સદરહુ મુદ્દત પૂરી થયા પછી, અપીલ દાખલ કરી શકશે.

રાષ્ટ્રીય
કમિશનની
રચના.

૨૦. (૧) રાષ્ટ્રીય કમિશન નીચેનાનું બનશે:—

(૩) કેન્દ્ર સરકાર નીમાવાની હોય તેવી ઉચ્ચતામ ન્યાયાલયની ન્યાયાધીશ હોય કે રહી ચૂકી હોય તેવી
વ્યક્તિ, જેઓ તેના પ્રમુખ રહેશે:

પરંતુ આ ખંડ હેઠળની કોઈ નિમણું, ભારતના મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિની સાથે વિચાર વિનિમય કર્યા સિવાય કરી
શકાશે નહિ.

(૫) અન્ય ચાર સભ્યો કાર્યકુશળ, પ્રામાણિક અને પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિઓ હોવી જોઈશે અને તેઓને અર્થ-
કાયદો, વાણિજ્ય, હિસાબી કામકાજ, ઉદ્યોગ, જાહેર કાર્યો અથવા વહીવરી પ્રશ્નોનું પૂરતુ જ્ઞાન અથવા
અનુભવ ધરાવવી હોવી જોઈશે અથવા તેની તજવીજ કરવામાં પોતાની કામતા દર્શાવતા હોવા જોઈશે;
તેમાંની ઓક ક્રી હોવી જોઈશે;

પરંતુ આ ખંડ હેઠળની દરેક નિમણું, નીચેનાની બનેલી પસંદગી સમિતિની ભવામણ ઉપરથી કેન્દ્ર સરકારે
કરવી જોઈશે :—

અધ્યક્ષ

(૬) ભારતના મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિનો નિયુક્ત કરવાના ઉચ્ચતામ ન્યાયાલયના ન્યાયમૂર્તિ

(૭) ભારત સરકારમાં, કાનૂની બાબતોના વિભાગના સચિવ.

સભ્ય

(૮) ભારત સરકારમાં, ગ્રાહક કામકાજ બાબતના વિભાગના સચિવ.

સભ્ય

(२) राष्ट्रीय कमिशनना झट्टोने आपवाना पगार अथवा मानवेतन अने अन्य लक्ष्य अंडे तेजी से देखती हैं अन्य बोलीओं अने शरतों के द्वारा क्षयते तेवी रहें।

(३) राष्ट्रीय कमिशनना देके सब्स, पाइ-रर्सनी मुद्रा अथवा चित्तेत वर्षनी उपर सुधी-ओ केवाही ने वहें होए तां पुढ़ी, लोहो धरावाहे अने देके फ्रेनिमशुके पात्र गणाहे नहि।

(४) पेटा-क्लम (३) मां जमे ते मज्जूर होय ते छां, ग्राहक संसाह (सुधारा) अधिनियम, १९८३ ना आरेलनी पहेला, प्रमुख अथवा सब्स तरीके निमावेव व्यक्ति, तेनी मुद्रा पूरी न करे तां सुधी, पथाप्रसंग प्रमुख अथवा सब्स तरीके तेवी लोहो धरावाहु शुलु गाखो।

राष्ट्रीय
कमिशनना
हुक्मों

२१. आ अधिनियमनी अन्य जेगवाईओने अपीन-रहीने, राष्ट्रीय कमिशनने—

(१) माव अथवा सेवानी डिमत अने वणतर कंठिपल माण्य होय तो ते वीस लाख रुपियाही वधु होए फ्रियादी रहेने।

(२) ओर्छ राज्य कमिशनना हुक्म विरुद्धनी अपीवो;
दाखल करवानी अने

(५) राष्ट्रीय कमिशनने अम जलाय के एवा राज्य कमिशने अपदार्थी तेमां निहित घोवी न होय ते हुक्मत वापरी छे अथवा तेवी रीते निहित करवामां आवेली हुक्मत वापरवाहु युक्तु हो अथवा तेनी हुक्मत वापरी वापरे वेरलाटेसर रीते अथवा महतनी अनिमित्तावी डां अंगु छे तांरे कोई राज्य कमिशन समक्ष निकाल बाढी होए अथवा जेनो निर्णय तेले झर्यो होय तेवी कोई ग्राहक-तकरानी रेक्त हुक्मत भागवानी अने योग्य हुक्मो करवानी,

हुक्मत रहेणे।

राष्ट्रीय
कमिशनना
संसाह अने
तेवी लागु
पद्धती
अधिरीति

२२. राष्ट्रीय कमिशनने, जेतानी समक्षनी कोई फ्रियादीनो अथवा कोई अर्थवालीनो निकाल करवामां,

(६) क्लम १८नी पेटा-क्लमो (४), (५) अने (६)मां निहित अंगु प्रमाणे दीवानी न्यायालयनी सत्ता रहेणे।

(७) क्लम १४ नी पेटा-क्लम (१) ना खंडो (५) थो (२), मां उल्लेखेव कोई पूरी एक अथवा वधु कृत्य करवाहु सामा पक्षकारे फ्रमाली तेवा उपर हुक्म काठवानी सत्ता रहेणे,

अने ते केंद्र सरकार द्वावे तेवी काधरीतिने अनुसरये।

अपीवो

२३. क्लम २१ ना खंड (५) ना पेटा-खंड (१) थी भगवी सत्ता वापरीने, राष्ट्रीय कमिशने करेवा हुक्मती नाराज घोवी कोई व्यक्ति, हुक्मनी तारीभवी त्रीस दिवसनी युद्धनी अंदर, उच्यतम न्यायालयने, एवा हुक्म विरुद्ध अपीव तरी शक्ते :

हुक्मो आधरी
हावा आभात

परंतु उच्यतम न्यायालयने भातरी थाय के सदरहु त्रीस दिवसनी युद्धनी अंदर महातनी अपीव शहीद न करवा माटे पूर्वतु कराल छन्तु तो, ते सदरहु युद्धत पूरी थाय पाढी, अपीव दाखल करी शक्ते।

२४. जिल्ला झोरम, राज्य कमिशन अथवा राष्ट्रीय कमिशननो देके हुक्म, आ अधिनियमनी जेगवाईओ हेठा एवा हुक्म विरुद्ध कोई अपीव करवामां आवी न होय तो, आधरी गणाहे।

मुद्रत भावाना

२४-१. (१) जिल्ला झोरम, राज्य कमिशन अथवा राष्ट्रीय कमिशन, जे तारीषे दावाहु मारसु उपस्थित वधु होय ते तारीभवी वे वर्षनी युद्धनी अंदर फ्रियाद दाखल करी होय ते सिवाय, ते दाखल करी शक्ते नहि।

(२) पेटा-क्लम (१)मां जमे ते मज्जूर होय ते छां, फ्रियादी, एवी युद्धतमा फ्रियाद दाखल न करवा माटे जेताने पूर्वतु कराल छन्तु तेवी जिल्ला झोरम, राज्य कमिशन, अथवा पथाप्रसंग राष्ट्रीय कमिशनने भातरी कर्यवे तो, निहित युद्धत पाढी, फ्रियाद दाखल करी शक्ते :

परंतु जिल्ला झोरम, राज्य कमिशन अथवा पथाप्रसंग राष्ट्रीय कमिशन, एवो विलंब माझ करवा माटे जेतानी नोएप करे ते सिवाय, आवी फ्रियाद दाखल करी शक्ते नहि।

वालीपट
नियंत्रण

२४-२. (१) राष्ट्रीय कमिशननु नीचेनी आभतोमां, तमाम राज्य कमिशनो उपर वालीपटी नियंत्रण रहेणे—

(१) केसो मांडवा, निकाल करवा, अनिर्णित केसो संबंधी वधतो वधत पञ्जो मंगाववा बाबत;

(२) एक पक्षकारे रण्यु करेव दस्तावेजोनी नक्लो बीज पक्षकार उपर बोलवता पहेला, बाबतोनी सुनावहीमां, कोई पूर्ण भाषामां लघेव हेस्वानो अंग्रेजामां अनुवाद पूरो पाठवामां, दस्तावेजनी नक्लो जलदी आपवामां एकसरभी अर्थरीति अनुसरवा संबंधी सूचनाओ, काठवा बाबत;

(3) રાજ્ય કમિશનો અથવા જિલ્લા હોરમની અર્ધન્યાધિક સ્વતંત્રતા સાથે કોઈ રીતે દખલગીરી કર્યા સિવાય અધિનિયમના ઉદ્દેશો અને હેતુઓ સારી રીતે પાર પડે તેની ખાતરી કરવા માટે, તેમના કાર્યોની સામાન્ય રીતે, દેખરેખ રાખવા બાબત.

(2) રાજ્ય કમિશનનું પેટા-કલમ (૧)માં ઉલ્લેખવી તમામ બાબતોમાં, પોતાની હુકમતની અંદર, તમામ જિલ્લા હોરમ ઉપર, વહીવટી નિયંત્રણ રહેશે.

૨૮. જિલ્લા હોરમ, રાજ્ય કમિશને અથવા રાષ્ટ્રીય કમિશને કરેલા દરેક હુકમની, યથાપ્રસંગ, જિલ્લા હોરમ, રાજ્ય કમિશન અથવા રાષ્ટ્રીય કમિશન દ્વારા, જાણે કે તે ન્યાયાલયમાં નિકાલ બાકી દાવામાં ન્યાયાલયે કરેલ હુકમનાનું કે હુકમ હોય તેમ, અમલ બજાવણી કરી શકશે અને જિલ્લા હોરમ, રાજ્ય કમિશન અથવા રાષ્ટ્રીય કમિશન તેની અમલ બજાવણી કરી શકે તેમ ન હોય તે પ્રસંગ, એવો હુકમ, જેની હુકમતની સ્થાનિક હઠોની અંદર,—

હોરમ, રાજ્ય કમિશને અથવા રાષ્ટ્રીય કમિશન કરેલા હુકમની, હોરમ, રાજ્ય કમિશન અથવા રાષ્ટ્રીય કમિશન કરેલા હુકમનીની આવેલો હોય, અથવા

(૩) કંપની વિસુલ્લના હુકમની બાબતોમાં, કંપનીની રજિસ્ટર્ડ ઓફિસ આવેલો હોય, અથવા

(અ) અન્ય કોઈ વ્યક્તિની સામેના હુકમની બાબતોમાં, સંબંધિત વ્યક્તિની હોય સ્વેચ્છાએ રહેતી હોય અથવા ધર્ઘા ચલાવતી હોય અથવા અંગત લાલાર્થે કામ કરતી હોય તે સ્થળ આવેલું હોય,

તે ન્યાયાલયને મોકલી આપે તો, તેમના માટે તે કાયદેસર ગણ્યાયે;

અને, તેમ થથે, જે ન્યાયાલયને હુકમ તેવી રીતે મોકલ્યો હોય તે ન્યાયાલય, જાણે કે અમલ બજાવણી માટે ન તેને મોકલેલ હુકમનાનું કે હુકમ હોય તેમ, તેની અમલ બજાવણી કરશે.

તુલ્લ અથવા નાસ્થાયક ફરિયાદી કારી નાખવાની બાબત

૨૯. જિલ્લા હોરમ, રાજ્ય કમિશન અથવા યથાપ્રસંગ રાષ્ટ્રીય કમિશન રામકા માટેલી ફરિયાદ, તુલ્લ અથવા નાસ્થાયક હોવાનું જરૂરી ત્યારે, તે, કારણોની વૈભિત નોંધ કરીને, ફરિયાદ કારી નાખવાની અને ફરિયાદીનો, હુકમમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તે પ્રમાણે દશ હજાર રૂપિયાથી વધુ ન હોય તેનું ખર્ચ, સામા પણકારને આપનું એવો હુકમ કરશે.

ફિલ્મ.

૨૧. જેણે સામે ફરિયાદ કરવામાં આવી હોય તે વેપારી કે વ્યક્તિ, અથવા ફરિયાદી યથાપ્રસંગ, જિલ્લા હોરમ, રાજ્ય કમિશન અથવા રાષ્ટ્રીય કમિશને કરેલા કોઈ હુકમનું પાલન કરવાનું ચૂકે અથવા તેનું પાલન ન કરે, ત્યારે રોવા વેપારી કે વ્યક્તિ અથવા ફરિયાદી, એક મહિના કરતાં ઓછાની ન હોય, પણ નાસ્થાયકની મુદ્દત સુધીની કેટની અથવા જે બજાર રૂપિયા કરતાં ઓછાની ન હોય પરંતુ દસ હજાર રૂપિયા સુધીની ટંડની અથવા જો બનેની કંઈ શકશે.

પૂર્ણ નિયમનું જરૂરી હોવાનું જરૂરી છે તો, આ હુકમમાં નિર્દિષ્ટ કરેલી ઓછાની ઓછાની મુદ્દત કરતાં ઓછાની મુદ્દત સુધીની કેટની અને ઓછાની ઓછાની રકમ કરતાં ઓછાની રકમના દરેની અથવા જો બનેની કંઈ શકશે.

ફિલ્મ.

પ્રકરણ ૪

પ્રક્રિયા

૨૮. જિલ્લા હોરમ, રાજ્ય કમિશન અથવા રાષ્ટ્રીય કમિશનના સભ્યો અથવા જિલ્લા હોરમના, રાજ્ય કમિશનના અથવા રાષ્ટ્રીય કમિશનના નેતૃાં કરેલા કોઈ હુકમની અમલ બજાવણી માટે કામ કરતાં કોઈ અધિકારીને વ્યક્તિ સામે અથવા આ અધિનિયમ હેઠળ અથવા તે હેઠળ કરેલા કોઈ નિયમ કે હુકમ હેઠળ એવા સભ્યો, અધિકારીનો કે વ્યક્તિનો, શુદ્ધબુદ્ધિયી કરેલી કે કરવા ધારેલી કોઈ બાબતના સંબંધમાં, કોઈ દાવો, ફરિયાદ કે અન્ય કાનૂની કર્તાવાદી માર્ગી શકશે નથી.

ગુધબુદ્ધિયી લાંદિલા પગલાં અંગે રામણ.

૨૯. (૧) આ અધિનિયમની કેવાઈઓનો અમલ કરવામાં કોઈ મુશ્કેલી ઉપરિયત થાય તો, કેન્દ્ર સરકાર, મુશ્કેલી દૂર કરવા માટે, પોતાને આવશ્યક કે ઈંટ જરૂરી તે પ્રમાણે, આ અધિનિયમની જેગવાઈઓ સાથે આંગત ન હોય તેવી જેગવાઈઓ રાજ્યપત્રમાં હુકમ કરી શકશે:

મુશ્કેલીઓ દૂર કરવાની સરતા.

પરંતુ આ અધિનિયમના આરંભથી જે વર્ષની મુદ્દત પૂરી થયા પછી આવો કોઈ હુકમ કરી શકશે નહિ.

(૨) આ કલમ હેઠળ કરેલા દરેક હુકમ, તે કરવામાં આવે તે પછી બનતી ત્વરાઓ સંસદના દરેક ગૃહ સમક્ષ મુકવો જાઈશે.

આવી જગ રણ-ક. નિલદ્ય શૈરમ, રાજ્ય કમિશન અથવા રાષ્ટ્રીય કમિશનનું કોઈ કાર્ય અથવા કાર્યવાહી, માત્ર તેના અથવા સલ્યોમાની કોઈ જગ ખાલી હોવાથી અથવા તેની રચનામાં કોઈ ખામી હોવાના કારણે અમાન્ય ગણ્યાયે નહિ.

નિષ્ઠાકાળાં
ખાલીવા કારણે
હુકમો અમાન્ય
અનુષ્ઠાન નહિ.

નિયમો
કાન્ફાની
જાતાની

30. (૧) કેન્દ્ર સરકાર, જાહેરનામાથી, અધિનિયમની કલમ ૨ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (૩), કલમ ૪ ની પેટા-કલમ (૨) ના ખંડ (૫), કલમ પણી પેટા-કલમ (૨), કલમ ૧૩ ની પેટા-કલમ (૪) ના ખંડ (૬) કલમ ૧૮, કલમ ૨૦ ની પેટા-કલમ (૨) અને કલમ ૨૨માંની જેગવાઈઓને પાર પાડવા માટે, નિયમો કરી શકશે.

(૨) રાજ્ય સરકાર, જાહેરનામાથી, કલમ ૭ની પેટા-કલમ (૨) ના ખંડ (૫) અને પેટા-કલમ (૪), કલમ ૧૦ ની પેટા-કલમ (૩) કલમ ૧૭ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (૬), કલમ ૧૪ની પેટા-કલમ (૩), કલમ ૧૫ અને કલમ ૧૬ ની પેટા-કલમ (૨)માંની જેગવાઈઓને પાર પાડવા માટે નિયમો કરી શકશે.

નિયમો મુકવા
ખોજત.

31. (૧) આ અધિનિયમ હેઠળ કેન્દ્ર સરકારે કરેલ દરેક નિયમ, તે કરવામાં આવે તે પછી બનતી ત્વરાએ સંસદનું સત્ર ચાલુ હોય ત્યારે સંસદના દરેક ગૃહ સમલં એક જ સત્રમાં અથવા લાગલાગટ બે અથવા વધારે સત્રમાં મળીને કુલ ત્રીસ દિવસની મુદ્દાત સુધી મૂકવો જોઈએ અને ઉપર્યુક્ત સત્ર અથવા લાગલાગટ સત્રો પછીનું રણનું સત્ર પુરુષ થતાં પહેલાં બને ગૃહો તે નિયમમાં કોઈ ફેરફાર કરવા સંમત થાય અથવા બને ગૃહો એમ સંમત થાય કે તે નિયમ કરવો જોઈએ નહિ તો તે નિયમ ત્યારપછી, યથાપ્રસંગ, એવા ફેરફાર કરેલા સ્વરૂપે જ અમલમાં રહેશે અથવા તે અમલમાં રહેશે નહિ; પણ તેમ છતાં એવા ફેરફાર થવાથી અથવા તે રદ થવાથી તે નિયમ હેઠળ અગાઉ કરેલા કોઈ કાર્યની કાયદેસરતા ને બાધ આવશે નહિ.

(૨) આ અધિનિયમ હેઠળ રાજ્ય સરકારે કરેલ દરેક નિયમ, તે કરવામાં આવે તે પછી બનતી ત્વરાએ રાજ્ય વિધાનમંડળ સમજ મૂકવો જોઈએ.